



Dokumentnamn
YTTRANDE

Datum
2025-09-15

Vårt diarienummer
1.3-2025-07286
GD-2025-178
Ert diarienummer
Fö 2025/01020

Mottagare
Regeringskansliet
Försvarsdepartementet
E-post
fo.remissvar@regeringskansliet.se

En reformerad underrättelseverksamhet (SOU 2025:78)

Vetenskapsrådet har granskat utredningens förslag utifrån sitt uppdrag att ge stöd till grundläggande forskning av högsta vetenskapliga kvalitet inom samtliga vetenskapsområden samt de särskilda uppgifter som myndigheten har i sin roll som forskningsfinansiär och forskningspolitisk rådgivare och som ansvarig för kommunikationssystemet Swedish University Computer Network.

Skälen för Vetenskapsrådets ställningstaganden

Rubrikstrukturen nedan refererar till betänkandets struktur och disposition.

9.1. En ny civil utrikesunderrättelsetjänst

Vetenskapsrådet instämmer utredningens bedömning att former för delgivning till andra aktörer i totalförsvaret såsom näringsliv, akademi och forskningsinstitutioner behöver utvecklas. I rådets arbete med ansvarsfull internationalisering¹ har det konstaterats att det finns ett ökat behov av underrättelser, inte minst hos lärosäten, för att bättre kunna göra bedömningar av internationella forskningssamarbeten. I fortsatt utarbetande av samrådsformer ser Vetenskapsrådet att det vore värdefullt att lärosäten och statliga forskningsfinansiärer bereds möjlighet att delta.

¹ Ansvarsfull internationalisering är ett begrepp som har aktualiserats alltmer under flera år, inte bara i Sverige utan i flera andra länder och på EU-nivå. Exempel på aspekter av ansvarsfull internationalisering är forskningsetiska frågor, hantering av forskning med både civila och militära användningsområden samt frågor som rör god forskningssed och akademisk frihet samt inte minst forskningssäkerhet.

Vetenskapsrådet avrapporterade 2024 tillsammans med UHR och Vinnova ett regeringsuppdrag om ansvarsfull internationalisering med förslag till riktlinjer för ansvarsfull internationalisering samt ett förslag på en stödfunktion.



9.1.3 Egen och nationell OSINT-förmåga vid den nya myndigheten

Vetenskapsrådet är positivt till förslaget att den nya myndigheten ska bygga upp en portfölj av kommersiellt tillgängliga data och information som tillgodoser både behoven för det egna underrättelseuppdraget och tillgängliggör data för andra myndigheters behov.

Öppna källor (OSINT) kommer enligt betänkandet att vara en viktig del av den föreslagna myndighetens verksamhet. Den kunskap som forskare i Sverige producerar om utrikes förhållanden samt om underrättelsefrågor i stort utgör del av dessa öppna källor. Vetenskapsrådet anser att det finns värdefulla erfarenheter från e-forskningsinfrastrukturer och digitala repositorer för forskningsdata som kan vara relevanta för uppbyggnaden av en central och skalbar förmåga med möjlighet att processa, lagra och bearbeta mycket stora mängder data.

För att möjliggöra tillgängliggörande av data enligt principen ”så öppet som möjligt, så begränsat som nödvändigt” behöver datakvalitet, interoperabilitet och dokumentation prioriteras (ref FAIR-principerna).

Vetenskapsrådet menar även att det kan finnas värde att undersöka förutsättningarna för att samverka med och stödja organisationer runt om i världen som utvecklar sådana datakällor. Sådana organisationer arbetar inte sällan utifrån ett vetenskapligt angreppssätt.

10.1.3 Stärkt samverkan med näringslivet

Vetenskapsrådet instämmer i utredningens bedömning att fler aktörer behöver kunna verka inom ramen för ett svenskt underrättelsesamhälle, både myndigheter, akademi och näringsliv. Samt att det behövs system och ordnade samrådsformer för detta.

Ökat informationsflöde skulle underlätta delning av underrättelseinformation som kan vara till gagn för lärosätens, statliga forskningsfinansiärers och andra aktörer inom forskning- och innovations bedömning av internationella samarbeten.

10.5 Stärkt forskning och studieverksamhet om underrättelse- och säkerhetstjänst

Vetenskapsrådet är positivt till att ett myndighetsgemensamt råd för forskning och utbildning inom underrättelsefrågor etableras. Det skulle vara värdefullt att Vetenskapsrådet som finansierar forskning inom alla vetenskapsområden får möjlighet att delta i rådets arbete.

Vetenskapsrådet vill också framhålla att det finns myndigheter inom området som redan har etablerat vetenskapliga råd som skulle kunna stärka varandra. Ett exempel är myndigheten för totalförsvarsanalys som har ett vetenskapligt råd.



Vetenskapsrådet anser att ansvaret för att hantera det nationella forskningsprogrammet bör läggas på ett forskningsråd. Detta eftersom de statliga forskningsfinansiärerna har erfarenhet av att fördela forskningsmedel i konkurrens utifrån tydliga kriterier och principer och efter bedömning av sakkunniga med internationellt perspektiv i kvalitetsdrivande prioriteringsprocesser. Detta är enligt Vetenskapsrådet en nyckelfaktor för att uppnå högsta kvalitet i den forskning som genomförs inom ett nationellt forskningsprogram.

Vetenskapsrådet anser att långsiktig, fri forskarinitierad forskning är huvudvägen för att uppnå såväl forskning av högsta kvalitet som forskning och innovationer till nytta för samhället. Givet detta kan det i vissa fall och i vissa situationer vara motiverat att komplettera med riktade satsningar för att säkerställa finansiering av särskilt angelägna områden. Vetenskapsrådet bidrar gärna med kompetens och kunskap vid uppbyggnaden av en sådan satsning.

Yttrandet har beslutats av generaldirektören Katarina Bjelke efter föredragning av chefsjuristen Victoria Söderqvist. Vid den slutliga handläggningen har även rådsdirektören Maria Thuveson deltagit.

Katarina Bjelke
Generaldirektör

Victoria Söderqvist
Chefsjurist

Kopia
fo.fc.efu@regeringskansliet.se
Utbildningsdepartementet
Registrator.utbildningsdepartementet@regeringskansliet.se
Myndighetshandläggare carl.hogstedt@regeringskansliet.se